

Regeringskansliet
Klimat – och näringslivsdepartementet

Länsstyrelsen Västra Götalands yttrande gällande Klimat- och näringslivsdepartementets förslag till åtgärder för att motverka utsläpp av ammoniak och vissa andra kväveföreningar i jordbruket med diarienummer KN2025/00104

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget eftersom det bidrar till uppfyllandet av flera nationella miljökvalitetsmål. Att minska utsläppen av ammoniak och andra kväveföreningar bidrar främst till miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning* men även *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans och levande kust och skärgård*, *Begränsad klimatpåverkan* och *Skyddande ozonskikt* berörs.

Det är bra att stödnivån är differentierade där investeringar för att minska ammoniakförlusterna har en högre stödnivå än investering för effektivare användning av kväve exempelvis kvävesensor.

Länsstyrelsen instämmer i att "administrationen av Kväveklivet bör vara enkel och effektiv" men ser potential till förbättringar.

Klimatklivet

Länsstyrelsen bedömer att det föreslagna stödet utgör ett bra komplement till Klimatklivet. Inom Klimatklivet är utsläppen av växthusgaser i fokus och höga krav ställs på beräkningar av dessa. Det exkluderar åtgärder inom lantbruket som förutom klimatnytta också bidrar till minskade utsläpp av kväveföreningar och andra mervärden i odlingslandskapet. För att få en god effekt är det viktigt att berörda myndigheter tydligt informerar vad för åtgärder som ryms inom Klimatklivet respektive Kväveklivet. Länsstyrelsen ser att intresset för det befintliga stödet för minskad ammoniakåtgång har varit lågt och föreslår därför att det ersätts av Kväveklivet.

I förslaget lyfter man att "klimatnyttan är svår att beräkna vilket medför att det är svårt för jordbruksföretag att få stöd för kvävesensorer från Klimatklivet". Länsstyrelsen vill lyfta att det, på grund av låg klimatnytta, även är svårt att få stöd till åtgärder för bättre hushållning av kväve vid lagring, hantering och spridning av stallgödsel inom Klimatklivet.

Förslag till förordning om stöd till åtgärder för att minska utsläpp av vissa kväveföreningar i jordbruket

Ord och uttryck 2 §

Det står i förslaget att "I denna förordning betyder:

- *maskinstationer*: företag som enligt avtal utför arbete eller hyr ut motorfordon eller annan liknande utrustning till jordbruksföretag för lagring, behandling eller spridning av stall- eller mineralgödsel, och
- *stallgödsel*: husdjurens träck eller urin, såväl i obehandlad som behandlad form.

Det behövs ett förtydligande av vad som menas med behandlad form. Är det exempelvis rötrest och/eller material efter gödselseparation som avses?

Allmänna förutsättningar för stöd 3§-6§

Det står i förslaget att "Stöd får ges för en åtgärd som bidrar till att minska utsläppen av ammoniak från jordbruket eller som bidrar till ett mer effektivt utnyttjande av kväve.

Stöd får ges till:

1. jordbruksföretag, för investeringar i tekniska lösningar eller utrustning och
2. maskinstationer, för investeringar i utrustning.

Det är oklart med vad som menas med teknisk lösning respektive utrustning. Begreppen behöver definieras i paragraf 2§.

Enligt förslaget ska det vara möjligt att söka stöd för utökad lagring. Det framgår inte av formuleringen tekniska lösningar eller utrustning. En komplettering med exempelvis "anläggning för gödselhantering" behöver göras.

Enligt förslaget så kan maskinstationer inte söka stöd för investeringar i tekniska lösningar. Det framgår inte varför den avgränsningen är gjord.

Stöd till jordbruksföretag får, enligt förslaget, motsvara högst 80% av de stödberättigade kostnaderna om det inte är till åtgärder som bidrar till ett mer effektivt utnyttjande av kväve. Då är den högsta stödnivån i stället 30%. Länsstyrelsen anser att en generell stödnivå på 80% för alla ammoniakreducerande åtgärder inte är lämpligt. Stödnivå borde bättre anpassas beroende hur åtgärden påverkar företagets lönsamhet. Åtgärder som har liten eller ingen påverkan på lönsamheten bör vara berättigad till ett högre stöd jämfört med andra åtgärder. Länsstyrelsen inser att det är svårt att bedöma vilken stödnivå som ska kopplas till respektive åtgärd. Som exempel kan nämnas att ett tak över en gödselbrunn ger ingen större effekt på inbesparat kväve men är positivt då volymen att sprida blir lägre utan regnvatten. Ett myllningsaggregat kan reducera förlusterna av ammoniak och öka kväveeffektiviteten. Hur mycket kväveeffektiviteten påverkar beror dock av vädret i samband med spridning. Utökad lagringskapacitet kan göra det lättare att sprida vid optimala tillfällen och på så sätt öka kväveeffektivitet och minska risken för packning.

I det befintliga stödet för att minska förlusterna av ammoniak är stödnivån 50%. I Västra Götalands län har antalet ansökningar varit lågt. Det är oklart vad det låga intresset för stödet beror på. Det kan bero på att stödnivån i kombination med takbeloppet har varit för låg, att urvalet av vad man kan söka för har varit för begränsat eller att kännedomen om stödet har varit för lågt. Länsstyrelsens bedömning är att det framför allt beror på de två sist nämnda.

Ansökan om stöd § 8-10

Det behöver framgå i förordningen alternativt i föreskriften när sökande får påbörja investeringen. Om det är först när ansökan om stöd lämnats in eller kan investeringen redan kan vara påbörjad då?

Det är viktigt att ansökan om stöd ska innehålla relevanta uppgifter för handläggningen av stödet.

§8 Det står att ansökan ska innehålla en beskrivning av hur åtgärden kommer att bidra till minskade utsläpp. Det framgår inte vad som avses med hur. För att förenkla både för sökande och för

handläggningen så önskar Länsstyrelsen att det finns en färdig lista med förslag på möjliga åtgärder, exempelvis myllningsaggregat, N-sensor eller utökad lagring. Då behöver inte den sökande med egna ord beskriva hur åtgärden leder till minskade utsläpp eller effektivare utnyttjande av kväve då detta redan är känt. För att inte missa något innovativt skulle alternativet "övrigt/annat" kunna finnas med. Där är det lämpligt att den sökande beskriver hur åtgärden minskar utsläppen.

Länsstyrelsen anser dock att det är viktigt att de mest kostnadseffektiva åtgärderna prioriteras på motsvarande sätt som det bland annat görs inom Klimatklivet. Syftet med Kväveklivet är att varaktigt minska utsläppen samt bidra till ett mer effektivt utnyttjande av kväve. Det framgår dock inte hur bedömningen ska göras av vilka som beviljas stöd. Det bör övervägas om krav på beräkning av nyttan med åtgärden ska ingå i ansökan. Förslagsvis används då de verktyg som redan finns inom stödet Minskad ammoniakavgång. För ytterligare effekt kan man överväga om särskild prioritet bör ges till sökanden som är verksamma i delar av landet som har störst problematik.

Det står att "Uppgifter som avses i 1, 2 och 4 ska lämnas på heder och samvete". Detta bör omformuleras så att det omfattar hela ansökan. Bakgrunden till formuleringen framgår inte av förslaget.

Det framgår inte av förslaget om och i sådana fall hur stödberättigade kostnader i ansökan ska rimlighetsbedömas. Det bör framgå i förordningen eller föreskriften. I exempelvis stödet för ökad konkurrenskraft ska två offerter lämnas in.

§9. Om sökande är ett jordbruksföretag ska uppgifter om djurantal och spridningsareal anges. Länsstyrelser ser gärna att denna paragraf omformuleras så att den anpassas till gårdar med djur respektive utan djur.

§10. Det är viktigt att det är en tydlig definition av vad som räknas som en maskinstation då denna verksamhet ofta kan vara en kombination med lantbruk.

Jordbruksverkets prövning § 11

För att dra nytta av länsstyrelsens rutin av handläggning och beslutande samt den regionala förankringen bör stöden fortsatt hanteras av länsstyrelsen.

Av förslaget framgår att "Myndigheten behöver säkerställa att stöd inte betalats ut för samma ändamål genom Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken". Myndigheten behöver även säkerställa att stöd inte betalats ut för åtgärden inom Klimatklivet.

Länsstyrelsen ser gärna att det är öppet för den sökande att skicka in ansökningar under hela året men att beslut om stöd kan fattas i samband med beslutsomgångar eftersom medel då kan prioriteras till den åtgärd som ger störst effekt i förhållande till investeringen.

Utbetalning av stöd 15§

Administrationen kan minskas genom att sökanden endast behöver lämna in en ansökan i stället för två, ansökan och ansökan om utbetalning. För att ytterligare sänka trösklarna kan förskottsutbetalning vara regel i stället för undantag. Enligt förslaget kan sökanden lämna önskemål om förskottsutbetalning. Även här kan Klimatklivets utformning vara en inspiration.

8.3 Konsekvenser för klimat och miljö

Kvävesensor

Ett av målen med stödet är att utnyttjandet av kväve i jordbruket blir bättre. Genom att fler använder en kvävesensor och därmed, utifrån grödans behov, kan varieras kvävegivan så förväntas den totala kvävegödselanvändningen att minska enligt förslaget. Erfarenheter har visat att användningen av kväve inte kommer att minska när kvävegivan anpassas efter variationer i fältet. Däremot kommer risken för kväveförluster att minska.

Utökad lagring

Länsstyrelsen anser att det behöver klargöras vilka åtgärder som kvalificerar sig för respektive stödnivå. Det är främst kopplat lagring och spridning av stallgödsel. I förslaget kopplas den högre stödnivån

till åtgärder som minskar risken för ammoniakförluster och den lägre till effektivare användning av kväve.

I förslaget lyfter man möjligheten att söka stöd för utökad lagring. Utökad lagringskapacitet gör det möjligt att utnyttja optimala spridningstidpunkter bättre. En effekt kan bli minskad höstspridningen och därmed minskad risk för utlakning. En ökad spridning på vår och sommar kan medföra ökade förluster av ammoniak. Länsstyrelsen ställer sig frågande till om utökad lagringskapacitet kvalificerar till den högre eller lägre stödnivån.

Samma frågeställning uppstår kring stöd till satellitbrunnar. Syftet med satellitbrunnar är att effektivisera spridningen av gödsel. Tiden för transport till och från fyllning minskar. Det blir enklare att utnyttja optimala spridningstidpunkter och därmed utnyttja kvävet bättre. Länsstyrelsen anser att det är svårt att bedöma effekten på ammoniakförlusten.

Vid ansökan om stöd till matarslangsutrustning uppstår motsvarande frågeställning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet är fattat av avdelningschefen Ingrid Guldbbrand efter föredragning av rådgivarna Kristian Jochnick och Åsa Käck. I den slutliga handläggningen medverkade handläggarna Helena Nilsson och Pia Selin. I handläggningen i övrigt har handläggare Helena Sandmer medverkat.

Beslut är bekräftat digitalt och saknar därför namnunderskrifter.